

אשר יצא מן האולם בתום ההצבעות. הקואליציה הקדושה" היתה הברית של צארה הרוסי, הקיסר האוסטרי, מלך פרוסיה והמלך הצרפתי, ששיתפו ביניהם פעולה במחצית הראשונה של המאה ה-19 כדי דכא כל ניסיון של רפורמה חברתית או יתרון לאומי באירופה שלאחר מלחמות נפוליון.

אין זו השוואה מחמיאה. אך היא נכונה.

תמכרות המערך לברית עם זכור
לון המר ומנחם פרוש יכולה למצוא ידוק רק בתירוצי אחד: הצורך להפיל את הליכוד.

אך ראה זה פלא: באותה השעה שבה זגדה מילגת העבודה לכפיה הדתית, די לשכנע את המפלגה לעזור לה בהפלת משלת הליכוד, היא נמצאת בסכך של זוגיות משותפות עם הליכוד דווקא. הן טרה של הקנוניה היא להגדיל באופן

מלאכותי את סיעת הליכוד. תמורת חלק מן השלל, לגולל מנדטים מן הסיעות הקטנות. קוראים לזה, "העלאת אחוזה חסימה". העלאת אחוזה חסימה באה לשרת את אותה המטרה הקדושה. אם כתוצאה מכך יאבדו 100 אלף קולות של בוחרים — דבר שהוא אפשרי בהחלט, אם ישלל מבחרים אלה הייצוג — הרי יגדל אטר-מטית חלקם של בוחריו הליכוד והמערך. למה הדבר דומה? נניח ששלושת ה'בנקים הגדולים במדינה יצליחו להעביר חוק האוסר את קיומם של בנקים שהמחזור שלהם לא יגיע לסכום-עתק מסוים, דבר שיביא לסגירת כל הבנקים ה'אחרים. או שרשתות הסופרמארקטים יע' בירו חוק האוסר על קיום תנויות בודדות. במילים אחרות: קארטל מיסחרי. במדינות המתקונות יש חוק נגד קארטלים. מוסכם על הכל שקארטל אינו רק תופעה בזוויה, אלא גם מניקה: אחי שקארטל הבטיח לעצמו מונופול, הוא מוריד את איכות הסחורה שלו ומעלה את

המחירים. כך או כך, הקורבן הוא הצורכן, שנשאר חסר מגן. גם בארץ יש חוק, שבא למנוע "הגבר" לים מיסחריים". עכשיו באים עסקני שני המנגנונים ה'פוליטיים הגדולים, המוכרים מזה עשרות שנים סחורה פגומה לציבור הבוחרים — תוך שימוש בכל אמצעי ההונאה, הפיר' סום הכוזב והפצת המחאות בלי כיסוי — מבקשים לחוקק חוק להאדרת הקארטל. בעת נאומי על הצעת אייאהאמון (ראה מיסגרת) הצגתי אתגר ישיר לשימרון פרס. בתשובה לדברי, וכאשר הומטרו עליו קרי' אות מכל עבר, הכריז פרס שהוא מתנגד להעלאת האחוז. ניצחתי את ההזדמנות כדי להכניס את הבריים לדברי הכנסת.

האם מותר להצביע בעד הצעת איי
אמון המוגשת עלידי סיעת התחיה, בעלת הסממנים הפאשיסטיים? לא קל להשיב על כך בחיוב. זכורה

בהיסטוריה הצבעת השמאל הקיצוני הגר' מני, יחד עם הנאצים, למען הפלת המיש' טר הסוציאלי-דמוקרטי של הרפובליקה של ויימאר. יש מקום להיסוס. אך השבוע מילאתי תפקיד כלשהו ב' הצבעה, שבה הצביע כל המערך, יחד עימנו, בעד הצעת אייאהאמון של התחיה. לדעתי, יש להיזהר מאנלוגיות פשט' ניות. אין סכנה שמא תתפוס התחיה את השליטון בעתיד הנראה לעין, אפילו בעז' רת אריק שרון (ראה הנדון), אך יש סכנה חמורה בהמשך קיום ממשלת הליכוד. עזרתי לשכנע כמה מחברי העבודה ו' מפ'ם שרצו להימנע מהצבעה. הנימוק שולי היה מעשי: "כאשר יגיע המועד ונוכל להפיל את הממשלה, יהיה דרוש לנו כל קול בכנסת. לכן, אל נקבל את העיקרון שהצבעה על הצעת אייאהאמון תלויה בזותו המציע. מי שאין לו אמון בממשלה — צריך להצביע נגדה. בלי קשר למקום שבו עלתה ההצעה." דיעה זו התקבלה.

קצינים לקסרקטין, רבנים לביית הכנסת!

הלחן כמה מן הדברים שאמרת להנמקת עשרות ההסתייגויות שלי, "חוק הרבנות הראשית לישראל".

סיעת שלי' דוגלת בהפרדה מוחלטת בין הדת והמדינה. כל מה שאנחנו אומרים על החוק הזה נובע מההנחה היסודית הזאת.

אנחנו רוצים מדינה מודרנית שבה יהיו ענייני הדת שייכים לתחום הפרט, ולתחום הפרט בלבד.

בנימין זאב הרצל קבע ביומניו, שבמדינת היהודים יהיו הקצינים בקסרקטין והרבנים בביית הכנסת. לא הקצינים ולא הרבנים יתערבו בענייני המדינה.

גידעון האזנה: לא קיימנו לא את זה ולא את זה. **שולמית אזוני:** בשני הדברים נכשלנו.

אורי אבנרי: זה ההבדל בין האוטופיה ובין המצי' אוח.

זאב ז'בוטינסקי האורים והתומים של הממשלה הזאת, כתב במאמרו החוזר מ-1926 (שהוא, דרך-אגב, מאמר שונה נגד עדות המיזח): "דת בארצות התורבות באירופה אינה מתערבת לא בתהליכי התחיקה, לא בפ'י לטוספיה, לא במדע ולא בדיאטה... (יש) לעמוד בכל תוקף על-כך שאנו, היהודים שייכים למערב, ואין לנו שום דבר משותף עם המיזח". לדעת ז'בוטינסקי, מכיוון שהמיזח אינו מפרדי בין הדת והמדינה, אין לנו דבר משותף עם המיזח. ז'בוטינסקי רצה במדינה "מתורבת", "מער' בית", מדינה של הפרדה מוחלטת בין דת ומדינה.

רק מי שרוצה

במדינה שיש בה הפרדה מוחלטת בין דת ומדינה — האם יש בה בכלל מקום לחוקי רבנות?

יש שתי דרכים להשיב על כך. אפשר לטעון שבכלל אין בה מקום לחקיקה בענייני רבנות. אני מוכן להיות יותר מתון ולומר: כשם שאנחנו רוצים שיהיה במדינה חוקי-מפלגות, כן יש מקום לחוקי-רבנות. חוקי-מפלגות אינו כופה על שום אדם להצטרף למיפ' לגה כלשהי. מיפלגה היא גוף וולונטרי. מצטרף אליה מי שרוצה. פורש, ממנה מי שאינו רוצה בה. אך המיפלגה עצמה כפופה לחוק גורמטיבי המסדיר את החיים הפני' מיים בה.

על מישקל זה אפשר לומר: יש מקום לחוקי-רבנות, האומר שהרבנות תהיה מוסד וולונטרי, שיוזקק אליה עם שמאמין בדת היהודית והרוצה לקבל את עול הרבנות הזאת, ואילו המדינה תקבע כללים מסויימים לחיים הדמוקרטיים בתוך הרבנות.

מכיוון שיש להניח שחלק ניכר מהציבור הישראלי ירצה להזדקק לרבנות, מכיוון שהוא מאמין בדת היהודית, הרי יכולה המדינה לקבוע כללים גורמטיביים מסויי' מים לגיהולה, כפי שהיא עושה לגבי הסדרות-עובדים. מיפלגות ואירגונים דומים.

עושה המיעוט הדפורמי

אני מציע לחוק שני שמות אלטרנטיביים, ולפי השמות תראו שיש פה שתי קונספציות אלטרנטיביות. השם האחד הוא "חוק הרבנות הראשית של הזרם האורתודוכסי בישראל". השם האלטרנטיבי הוא "חוק הרבנות הראשית המאוחדת לכל זרמי היהדות בישראל". אילו זה היה נתון בידי, הייתי אומר לחברים-האורי' תודוכסיים לבחור, בין שתי האפשרויות: או שתקימו רבנות אורתודוכסית, ואז גורמטיבים והקונסרבטיבים יקימו

לחברי מפלגת העבודה בסיעת המערך

בהתאם להחלטת חברי מפלגת העבודה בסיעה, חלה חובה נוכחת והצבעה בעד חוק הרבנות הראשית.

החברים צריכים להיות נוכחים עד תום ההצבעות.

אין קיזוזים!

בברכה,

משה שחל
יו"ר סיעת המערך

חוזר המערך לטובת "חוק הרבנות"

חלק מההסכם הקואליציוני של הממשלה הבאה.

כל אורח, ועל אחת כמה וכמה שר, חייב אמונים לחוקי-ישראל, ואין שום צורך בהצהרה מיוחדת. זה טקס, דבר פורמלי.

אבל אם מנהיגים הצהרת-אמונים, איך אפשר להשיט מתוכה, במתכוון, את האמונים ל"חוקי ישראל"? הרי זה כאילו אומרת הכנסת: אני מחוקקת חוקים, אך אני פוטר את הרבנים מלהצהיר אמונים להם. זהו דבר מוזר, בלשון המעטה.

מתעוררת השאלה: מדוע היה צורך לשחרר את רבני ישראל מהצהרה הזאת?

מתחילה כאן מחשבה מעניינת: מה מונע בעד רבני ישראל מלהצהיר הצהרת-אמונים לחוקי-ישראל? **שולמית אזוני:** והרי הם פועלים מכוח חוק חילוני?

אורי אבנרי: ברור, הרי חוק זה כולו הוא חוק חילוני, שעל-פיו יפעלו מוסדות דתיים.

במוסדות הדתיים האלה, שביקשו כי החוק הזה, שלחמו למען חקיקת חוק חילוני זה של הכנסת החילונית הזאת, באמצעות מיפלגותיה החילוניות (ואני רוצה להזכיר לכם שגם המפלגה היא מיפלגה חילונית, כמיפלגה היא חילונית — אולי בעלת תכנים דתיים, וגם על-כך אפשר עוד להתווכח).

אבל הרבנים האלה, המבקשים להתמנות לפי החוק החילוני הזה, מבקשים שנשחרר אותם מהצהרת-אמונים לחוקי-המדינה. הייתי שמח אילו היה יושב-ראש הוועדה יכול להסביר לנו, בדברי תשובתו מעל הדוכן הזה — מה מונע מרבני-ישראל להצהיר אמונים לחוקי מדינת-ישראל?

אני יכול להעלות על דעתי רק תשובה אחת, שמעתי לא פעם גם בכנסת: העובדה שבמדינת-ישראל קיימת בכלל מערכת מישפטית חילונית, אינה בסדר בעיני הרב' גים. לדעתם, זהו מדינה יהודית, והיא צריכה להתנהל על-פי חוקי ההלכה. רק הרבנים מוסמכים לפרש את ההלכה, וממילא אין במדינה הזאת מקום לבתי-מישפט מלבד בתי-מישפט דתיים.

אם חוקי-המדינה החילוניים תואמים את ההלכה — יפה מאד. אם יש סתירה בין חוקי-המדינה ובין חוקי-ההלכה — אין רב יכול להצהיר במצפון שקט אמונים לחוקי-המדינה, מפני שהוא חייב באמונים לחוקי-ההלכה. וכאן קבור הכזב: הרבנים מסרבים להצי' היר' אמונים לחוקי-ישראל, מפני שכין חוקי ישראל מצווים חוקים הסותרים, לדעתם, את חוקי ההלכה.

לכן, למעשה, אומרת הכנסת החילונית לרבנים: לגבי אותם החוקים הסותרים, לדעתכם, את ההלכה — אתם פטורים מנאמנות לחוקי-המדינה, ואתם תמשיכו לדבוק בחוקי ההלכה. אדוני היושב ראש, אני סבור שאסור לה לכנסת לתת יד למציאות מישפטית כזאת. יהיו חילוקי-דיעות על כל שאר הסעיפים כאשר יהיו — לגבי סעיף זה היתה הכנסת צריכה להתאחד ולקבל את ההסתייגות שלה, שתחייב את כל הרבנים להצהיר אמונים לחוקי-ישראל, ואת הרב הראשי על אחת כמה וכמה.

תו הסתייגות האומרת שבנוף הבוחר לרבנות הראשית יהיו קונסרבטיבים ורפורמים.

לגבי רישום הנישואין: יהיהנא דין אחד לטכס שבוצע על-ידי רב רפורמי או קונסרבטיבי או אורתודוכסי. עיקרון שני: אני מתנגד תכלית התנגדות להפרדה בין מי שקרויים "אשכנזים" ובין מי שקרויים "ספרדים".

נוצרי יכול להפוך יהודי על-ידי טכס של ברית-מילה; יהודי יכול להפוך לנוצרי על-ידי טכס של טבילה; קומוניסט יכול להפוך לפאשיסט, ופאשיסט יכול להפוך לקומוניסט. בנימנו, אפילו גבר יכול להפוך לאשה וגבר, על-ידי ניתוח.

רק דבר אחד לא ייתכן: אשכנזי אינו יכול להפוך לספרדי, וספרדי אינו יכול להפוך לאשכנזי.

זהו דבר גיועני מובהק, וכל מי שבא ומתלונן על קיפוח עדות-בישראל נאלץ לזכור שהעניין מתחיל בדת. בדת נעשתה הפרדה, האפרטהייד הזה, חוק או כדין.

אני בן למישפחה שבה כל הבנות, בלי יוצאת מן הכלל, התחתנו עם ספרדים, ולכולם יש ילדים. למי הם שייכים? התפתיתי פעם ליצור מושג עברי חדש, "אשכרי דיס", כדי להגדיר את אותם שהם חצי-ספרדים וחצי-אשכנזים, או רבע-ספרדים ושלוש-רביעי-אשכנזים. מדוע על למנות רב ראשי שלישי, לאותם שהם מעורבים, בני "נישואי תערובת" — אם מותר להזכיר את המושג המתועב הזה?

...יושבים פה היסטוריונים וארכיאולוגים, ויעידו. נדמה לי שאין דוגמה בהיסטוריה האנושית לכך שמוסד, הבנוי על צמד שהיה-זכיונות, תיפקד אי-פעם כהלכה. בכלל אני בהיסטוריות מוסדות רבים שבראשם עמד צמד, שסמכויות שני חבריו היו שוות. נדמה לי שזה היה קיים רק אצל הקונגוליס של רומא. —

מרדכי וירשובסקי: אתה יכול לתרגם גם את מוסד הנישואין. זה גם כן עובד בצמד.

אורי אבנרי: גם שם זה לא תמיד מצליח.

...חוק זה הוא כבר חלק מההסכם הקואליציוני של הממשלה הבאה, וזו שעומדת לקום, הסכם בין המפלג' ובין המערך.

קיראה: עומדת לקום מתי?

אורי אבנרי: אז בעוד שבוע, או בעוד שנה וחצי. מי שמאמין יכול לומר: במהרה בנימנו, אם ירצה השם.

רבנים מעל לחוק?

יש בהוק זה סעיף אחד, שאני מציע לכם לחשוב היטב לפני שאתם מרימים ידיים כדי לאשרו. **אני מתכוון למעוף הפוטר את הרב הראשי ככלל מהצהרת-אמונים, והפוטר את חברי מוז' עזת-הרבנות מהצהרת-אמונים לחוקי-ישראל.** אילו היו בכלל מבטלים את הצהרות-אמונים — ניאח. איני יודע למה היא דרושה. מדוע צריך שר להצהיר אמונים לחוקי-ישראל?